

Verslag SCCM Auditordagen ISO 14001 editie 2009

14, 20 en 22 januari 2009

Discussie over praktijksituaties

Inleiding

Op 14, 20 en 22 januari 2009 heeft SCCM een drietal dagen georganiseerd voor ISO 14001-auditors die werken voor de aangesloten certificatie-instellingen. Sinds 2000 organiseert SCCM jaarlijks de auditordagen voor ISO 14001.

Aan de auditordagen 2009 hebben in totaal 87 ISO 14001-auditors deelgenomen.

Doel van de auditordagen

Het doel van de auditordagen is om door bespreking van praktijksituaties ervaringen uit te wisselen en de werkwijze van de bij SCCM aangesloten certificatie-instellingen bij de uitvoering van ISO 14001-audits te harmoniseren.

Voor de auditordagen verzamelt SCCM praktijksituaties die worden omgezet in casusbeschrijvingen met vragen hoe te handelen. Een belangrijk deel van de auditordagen bestaat uit het onderling bediscussiëren van de gewenste handelwijze en het uitwisselen van ervaringen. Tegelijkertijd wordt daarmee de bekendheid met de inhoud van het ISO 14001-certificatiesysteem vergroot. Ook komen er aandachtspunten naar voren voor de verbetering van onderdelen van het certificatiesysteem. Deze aandachtspunten worden ingebracht bij het Centraal College van Deskundigen (CCvD). Het CCvD kan besluiten nadere richtlijnen in het ISO 14001-certificatiesysteem vast te leggen, bijvoorbeeld wanneer tijdens de discussies grote verschillen naar voren komen.

Evaluatie auditordagen 2009

De 87deelnemers aan de auditordagen 2009 hebben deze dag als zeer positief ervaren. De aanwezige auditors hebben de kwaliteit van de auditordagen 2009 met een hoog rapportcijfer gewaardeerd, gemiddeld werden de dagen met een 7,7 beoordeeld.

Stichting Coördinatie Certificatie Milieu- en arbomanagementsystemen (SCCM)

Doelstelling van SCCM is om de toepassing van milieu- en arbomanagementsystemen te stimuleren en het gebruik ervan bij vergunningverlening en handhaving. Certificatie is hierbij een belangrijk middel.

SCCM wil randvoorwaarden scheppen voor certificatie zodat de certificaten een zodanig kwaliteitsniveau hebben dat deze voor het bedrijf zelf en voor de relatie bedrijf – overheid een betekenis kunnen krijgen. SCCM treedt op als Centraal College van Deskundigen voor certificatie-instellingen die milieu- en arbomanagementsystemen certificeren. SCCM stelt de 'spelregels' op waaraan de certificatie-instellingen zich bij het certificeren dienen te houden. Deze 'spelregels' liggen vast in de zogenaamde ISO 14001- en OHSAS 18001-certificatiesystemen en het EMAS-verificatiesysteem. Certificatie-instellingen kunnen door een overeenkomst te sluiten met SCCM deze systemen gebruiken. SCCM certificeert dus zelf niet. SCCM is door het Ministerie van VROM aangewezen als uitvoerder van de EMAS-verordening in Nederland en registreert de deelnemers aan de EMAS-verordening.

Uitkomsten van bespreking praktijksituaties

In kleine groepen hebben de deelnemers over de cases en vragen gediscussieerd. Na de discussies zijn de uitkomsten in een plenaire sessie besproken. Dit verslag geeft per vraag de gewenste benadering weer. Deze is door het CCvD geaccordeerd.

Op de website van SCCM zijn alle cases en vragen vanaf 2002 toegankelijk gemaakt. Per onderwerp en per jaar kunnen selecties uit de behandelde cases worden gemaakt.

Over de volgende onderwerpen is tijdens de auditordagen gesproken:

Onderwerp	Vraagnummers
- Cases externe veiligheid	1, 2, 3
- Inventarisatie en evaluatie milieuaspecten	4
- Beleid en doelstellingen	5
- Wet- en regelgeving	6, 10
- Bekwaamheid en training	7
- Interne audit	8
- Inkoop	9
- Directiebeoordeling	11
- Eindconclusie herbeoordelingsaudit CI	12

In een aantal cases wordt gevraagd om de zwaarte van de afwijking aan te geven. Onderscheid wordt gemaakt tussen A- en B-afwijkingen.

A-afwijkingen (major) worden gegeven wanneer onderdelen van de norm ontbreken, niet zijn geïmplementeerd of wanneer op basis van feiten kan worden getwijfeld dat er structureel niet wordt voldaan aan de uitgangspunten vastgelegd in het milieubeleid. B-afwijkingen (minor) worden gegeven wanneer de borging ontbreekt en er risico bestaat dat in de toekomst het vastgelegde milieubeleid niet kan worden gerealiseerd.

A-afwijkingen dienen te zijn opgelost voordat een certificaat wordt verstrekt of verlengd. Voor A-afwijkingen bij controles dient er uiterlijk binnen 2 maanden een goedgekeurd plan te zijn. Dit plan dient uiterlijk binnen 3 maanden te zijn uitgevoerd. B-afwijkingen geven geen belemmering voor certificatie, ook hiervoor moet een plan worden overlegd aan de CI. De afwijking dient uiterlijk binnen 6 maanden te zijn opgelost. Voor alle afwijkingen moet in de plannen een oorzaakanalyse worden vastgelegd.

De CI bepaalt op basis van de ernst van de afwijking of de termijnen korter zijn dan aangegeven. (afgeleid van RvA-B04)

Case Externe veiligheid

1 Toelichting

Zuivelbedrijf Bontekoe beschikt over een oprichtingsvergunning Wet milieubeheer uit 1994. Destijds bestond het Bevi (Besluit externe veiligheid inrichtingen) nog niet. In de vergunning is dan ook geen toetsing van het plaatsgebonden risico of een verantwoording van het groepsrisico opgenomen.

Onderdeel van de vergunning is een opslagruimte voor 25 ton chemicaliën in emballage met een oppervlak van 120 m² en een beschermingsniveau 3. De meeste chemicaliën hebben het predikaat brandbaar. Het stikstofpercentage ligt onder de 5%. De opslagplaats bevindt zich aan de noordzijde van het terrein op 15 meter van de erfgrans. De opslagruimte moet voldoen aan de CPR 15.2.

1 Vraag

Het Bevi heeft betrekking op externe veiligheid. Verwacht u van zuivelbedrijf Bontekoe dat het bij de inventarisatie van milieuaspecten ook externe veiligheid als milieuaspect meeneemt? Waarom wel of waarom niet?

1 Gewenste benadering

Ja, externe veiligheid is een van de milieueffecten die door het bedrijf meegenomen moet worden. Externe veiligheid heeft betrekking op de mensen in de omgeving van het bedrijf. Volgens de definitie uit de ISO 14001 norm is 'milieu' de omgeving waarin een organisatie werkzaam is, met inbegrip van lucht, water, bodem, natuurlijke hulpbronnen, flora, fauna, mensen en hun onderlinge samenhang.

2 Vraag

In het Bevi wordt onderscheid gemaakt tussen categoriale en niet-categoriale bedrijven. Bij categoriale bedrijven kan een standaard benadering worden toegepast en bij niet-categoriale bedrijven dienen berekeningen ten aanzien van het risico te worden gemaakt. Kun je op basis van de bedrijfsinformatie zeggen of het een categoriaal of niet-categoriaal bedrijf is? De definities voor categoriaal en niet-categoriaal zijn vastgelegd in de regelgeving Bevi. Voor beide groepen zijn aparte regels opgesteld.

2 Gewenste benadering

Het bedrijf heeft een loods waar 25 ton gevaarlijker stoffen worden opgeslagen volgens PGS 15. Bij een hoeveelheid groter dan 10 ton is het bedrijf een niet-categoriaal bedrijf waarvoor specifieke regels gelden.

3 Toelichting

Een bedrijf hoeft, tot het moment van een nieuwe vergunning, zelf geen actie ten aanzien van Bevi/Revi te ondernemen. Het bevoegd gezag analyseert of er maatregelen moeten worden genomen en/of er sprake is van een sanerings situatie en legt eventueel tussentijds maatregelen op.

3 Vraag

- A Vanaf welk moment dient het bedrijf Bevi/Revi in het overzicht wet- en regelgeving op te nemen? (1) direct bij publicatie van Bevi/Revi; (2) bij een nieuwe vergunning; (3) bij bericht van de overheid dat maatregelen moeten worden genomen.
- B In hoeverre vindt u dat het bedrijf zelf moet analyseren in hoeverre het voldoet aan Bevi/Revi en eventueel maatregelen moet nemen?
- C Het bedrijf heeft zelf geanalyseerd in hoeverre het voldoet aan de eisen uit Bevi/Revi en is tot de conclusie gekomen dat in de toekomst maatregelen moeten worden genomen. Het bedrijf heeft een aantal opties (verplaatsen van de opslag; andere brandblusvoorzieningen; hoeveelheid en soort opgeslagen stoffen). Wat verwacht u van het bedrijf ten aanzien van de uitvoering van deze maatregelen?

3 Gewenste benadering

- A Nieuwe wetgeving die van toepassing is op de organisatie dient bij publicatie in het overzicht wet- en regelgeving te worden opgenomen. Ook indien het bedrijf op dat moment nog niets hoeft te doen, de wet is op dat moment van toepassing. De wet- en regelgeving dient 'in het vizier' te zijn zodat bij bijvoorbeeld een wijziging kan worden bepaald of er wel gevolgen zijn.
- B Je mag van een ISO 14001-gecertificeerd bedrijf verwachten dat het beoordeelt wat mogelijke gevolgen van de wetgeving zijn en daar eventueel op anticipeert. Dit betekent dat je verwacht dat het bedrijf in een vroeg stadium beoordeelt wat het effect van nieuwe wetgeving op de organisatie is en of er maatregelen noodzakelijk zijn. Het feit dat er wet- en regelgeving is ontwikkeld is een signaal dat het betreffende onderwerp door de overheid belangrijk wordt gevonden. Een gecertificeerde organisatie dient te bepalen of dit ook op haar activiteiten betrekking heeft.
- C Van het bedrijf mag worden verwacht dat het een plan van aanpak maakt of bijvoorbeeld een doelstelling formuleert om de maatregelen op termijn uit te voeren. De snelheid is dan afhankelijk van de prioriteit van deze verbetering ten opzichte van andere verbeteringsmogelijkheden.

Cases Ingenieursbureau

Inventarisatie en evaluatie milieuaspecten

4 Toelichting

Een ingenieursbureau heeft de volgende scope op het certificaat staan: 'Advies-, ontwerp- en ingenieursdiensten op de gebieden van architectuur, bouw, gebouwinstallaties, infrastructuur, milieu, industriële Installaties, water, bodem en metingen op de gebieden van milieu, water en bodem.'

Het ingenieursbureau wil dat alle activiteiten onder het milieumanagementsysteem vallen en heeft de business units (BU) een inventarisatie laten maken van de milieuaspecten die verband houden met de diensten die door deze BU worden aangeboden. Er is een overzicht van de milieurelevante onderwerpen voor verschillende soorten diensten. Voor de dienst 'ontwerp en begeleiding van de infrastructuur van een bebouwde omgeving' staan daar bijvoorbeeld op:

- Wegen (inkoop grondstoffen; hergebruik materiaal; geluid/e-verbruik machines etc.)
- Riolering (gescheiden systemen; inkoop grondstoffen; overstortcapaciteit etc.)
- Verlichting (e-verbruik en duurzaamheid verlichting etc.)
- Etc.

Op deze manier is er een compleet overzicht van de onderdelen waar in de fase van ontwerp en/of uitvoering invloed op het milieu kan worden uitgeoefend.

4 Vraag

Alle projecten zijn verschillend, alleen al omdat ze steeds op andere locaties betrekking hebben. Dient het ingenieursbureau bij elk individueel project nog een beoordeling uit te voeren ten aanzien van de milieuaspecten die aan de orde zijn?

4 Gewenste benadering

Het ingenieursbureau dient voor elk project inzicht te hebben in de potentiële milieueffecten en de mogelijkheden om daar invloed op uit te oefenen. De vraag is op welke wijze dit efficiënt kan worden georganiseerd. Dit is mede afhankelijk van het 'herhalingskarakter' van de verschillende projecten. Het ingenieursbureau kan een generieke milieuaspecten inventarisatie maken voor verschillende soorten projecten. Vervolgens kan per project beoordeeld worden of de generieke milieuaspecten bij het betreffende project aan de orde zijn en/of er nog andere milieuaspecten relevant zijn.

Beleid en doelstellingen

5 Toelichting

Een gecertificeerd bedrijf, in dit geval een gecertificeerd ingenieursbureau dient doelstellingen te formuleren voor de milieuaspecten die samenhangen met de geleverde diensten. Een dilemma is daarbij de verantwoordelijkheid van het ingenieursbureau ten opzichte van opdrachtgever die uiteindelijk besluiten neemt.

5 Vraag

- A Hoe specifiek dienen de doelstellingen te zijn die samenhangen met de milieuaspecten van de geleverde diensten? Kan worden volstaan met doelstellingen voor het ingenieursbureau als geheel of dienen deze gericht te zijn op de specifieke diensten? Noem drie voorbeelden van doelstellingen (voor het ingenieursbureau als geheel en/of een onderdeel) om daarmee het gewenste abstractieniveau aan te geven.
- B Hoe moet je het begrip 'continue verbetering' interpreteren in het licht van de indirecte milieuaspecten?
- C Door SenterNovem zijn voor een groot aantal onderwerpen (stedenbouwkundig ontwerp, openbare verlichting, waterzuivering, wegennet etc.) duurzaamheidscriteria ontwikkeld. Deze zijn bedoeld om te gebruiken bij het duurzaam inkopen door de overheid. De regering heeft als doelstelling vastgelegd dat de Rijksoverheid in 2010 voor 100% duurzaam inkoopt. Bij andere overheden dient dat 50% te zijn. De criteria van SenterNovem zijn daarbij maatgevend.

De gemeente heeft het ingenieursbureau mondeling gemeld geen rekening te willen houden met de duurzaamheidscriteria en te willen kiezen voor de goedkoopste oplossing omdat de financiële ruimte geen extra investeringen toe laat. De gemeente hoeft tenslotte maar 50% duurzaam in te kopen. De gemeente is niet bereid dit op papier vast te leggen. Het ingenieursbureau accepteert de opdracht zonder verdere voorwaarden. Is dit voor u als auditor acceptabel?

5 Gewenste benadering

- A Alhoewel de klant bepaalt hoe milieuvriendelijk of duurzaam een project wordt, betekent dit niet dat het ingenieursbureau alleen doelstellingen kan formuleren voor de eigen activiteiten / organisatie. Er dienen ook doelstellingen ten aanzien van de geleverde diensten te worden geformuleerd. Voorbeelden zijn:
- % van de projecten waar een 'duurzaamheidsalternatief wordt aangeboden'
 - % van de omzet van duurzame projecten of duurzaam materiaal gebruik.
- De doelstellingen voor de organisatie als geheel kunnen worden gespecificeerd voor de verschillende soorten projecten. Aangezien de klant uiteindelijk beslist over de invulling van een project moet het gecertificeerde ingenieursbureau kunnen aantonen op welke wijze geprobeerd is de klant van duurzame alternatieven te overtuigen.
- B Continue verbetering kan worden gezocht in:
- het op een hoger niveau brengen van de eigen doelstellingen;
 - het innoveren van de eigen diensten en/of technologie die wordt ingezet.
- C Het ingenieursbureau kan de opdracht accepteren voor zover dit strookt met de eigen doelstellingen. Het accepteren van de opdracht betekent niet dat nu geen aandacht meer aan de duurzaamheidscriteria hoeft te worden besteed. Het toepassen van de duurzaamheidscriteria wil namelijk niet zeggen dat oplossingen ook duurder zijn. Dus ook hier geldt dat het ingenieursbureau alternatieven aan de orde kan stellen die wat betreft kosten passend zijn.

Wet- en regelgeving

6 Toelichting

Geen

6 Vraag

- A Wat verwacht u dat bij het ingenieursbureau in het milieubeleid is vastgelegd ten aanzien van het voldoen aan wet- en regelgeving?
- B Een ingenieursbureau heeft een overzicht van wettelijke- en andere eisen opgesteld. Het betreft een generiek overzicht van mogelijk van toepassing zijnde wet- en regelgeving, geclusterd per afdeling / projectsoort. Verwacht je een extra actie van het ingenieursbureau als er een specifiek project wordt uitgevoerd?
- C Op basis van artikel 4.5.2 van de ISO 14001-norm dient de organisatie haar eigen naleving van wet- en regelgeving te beoordelen. Wat verwacht je van het bureau ten aanzien van de beoordeling naleving? Moet bijvoorbeeld elk project worden getoetst op naleving van wetgeving of mag er een steekproef worden getrokken?

6 Gewenste benadering

- A In het beleid van het ingenieursbureau dient vast te liggen dat zowel de wet- en regelgeving met betrekking tot de eigen activiteiten als de wet- en regelgeving die betrekking heeft op het ontwerp en/of uitvoering van projecten, wordt nageleefd. Van een gecertificeerd bedrijf mag je ook verwachten dat het op de hoogte is van de ontwikkelingen in wet- en regelgeving en de wettelijke eisen die er aan komen.
- B Als aanvulling van het generieke overzicht mag je van het ingenieursbureau verwachten dat er per project gekeken wordt naar de specifieke wet- en regelgeving die voor dat project van toepassing is.
- C De toets van wet- en regelgeving (waaronder die op het terrein van milieu) zal bij veel ingenieursbureaus in het kwaliteitssysteem zijn geborgd aangezien dit een wezenlijk onderdeel is van de uitgevoerde projecten en de kwaliteitsbewaking van de projecten. De beoordeling of bij de uitvoering van een project de naleving van wet- en regelgeving goed is uitgevoerd mag steekproefsgewijs worden getoetst.

Cases Keizer diervoeders

Bekwaamheid en training

7 Toelichting

Bij de herbeoordelingsaudit van Keizer diervoeders wordt u voorgesteld aan de nieuwe KAM-coördinator. De KAM-coördinator is sinds 8 maanden werkzaam in deze functie. Deze man werkt al enkele jaren voor het bedrijf, maar dan in een andere functie. U ontdekt dat hij wel veel kennis heeft van het bedrijf en de milieuaspecten die in de verschillende fasen van het productieproces een rol spelen, maar geen kennis heeft van managementsystemen in het algemeen en dit milieumanagementsysteem in het bijzonder.

Ten aanzien van het bijhouden van wet- en regelgeving heeft Keizer diervoeders het volgende in een procedure vastgelegd:

De kwaliteitsmanager en de KAM-coördinator dragen zorg voor het up-tot-date houden van wet- en regelgeving en de kennis ervan met gebruikmaking van abonnementen op relevante vakbladen, internet etc. Zoveel mogelijk wordt geanticipeerd op veranderingen in van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Waar nodig worden deze vertaald naar de eigen bedrijfssituatie.

De taakomschrijving van de KAM-coördinator is bij de stukken gevoegd.

7 Vraag

- A Tijdens de audit constateert u dat er sinds de vorige audit nauwelijks aandacht is geweest voor het milieumanagementsysteem. Verschillende geplande activiteiten zijn niet uitgevoerd en onderdelen van het systeem niet geactualiseerd. Ook constateert u dat de KAM-coördinator onvoldoende opleiding heeft om het systeem te onderhouden en zijn verantwoordelijkheden als KAM-coördinator (bv. ten aanzien van het bijhouden van wet- en regelgeving) in te vullen. Formuleert een afwijking ten aanzien van het niet voldoen van onderdelen van het managementsysteem waarvoor de KAM-coördinator verantwoordelijk is of formuleert u een afwijking ten aanzien van de training/opleiding van de KAM-coördinator? Wat is het voor- en nadeel van beide opties? Hoe luidt de afwijking en is het een major of een minor afwijking?

- B Stel dat u bij een andere audit, waar de KAM-coördinator ook een belangrijke rol heeft en goed functioneert hoort dat deze audit ongeveer de laatste klus van de KAM-coördinator is en hij volgende week het bedrijf verlaat. Is dit aanleiding tot het stellen van vervolgvragen of wacht u tot de volgende audit om te zien hoe het bedrijf dit heeft ingevuld? Geef voorbeelden van situaties die aanleiding kunnen zijn voor afwijkingen.

7 Gewenste benadering

- A Naast de twee genoemde opties (afwijking ten aanzien van opleiding van de KAM-coördinator en afwijkingen op onderdelen van het systeem) is er nog een derde optie. Dit is een afwijking ten aanzien van het beschikbaar stellen van middelen door de directie (art. 4.4.1). Gezien het grote aantal afwijkingen bij dit bedrijf heeft het de voorkeur om de directie aan te spreken op haar verantwoordelijkheid. In het auditrapport dienen vervolgens ook de afwijkingen in het systeem naar voren te komen omdat het bedrijf anders nog niet weet waar het verbeteringen aan moet brengen.
- B Dit is zeker een aanleiding om vervolgvragen te stellen. Hoe wordt omgegaan met vervanging van de KAM-coördinator, wat zijn de opleidingseisen, wanneer moet de vervanging geregeld zijn e.d. Een afwijking schrijven kan echter pas als er daadwerkelijk iets geconstateerd wordt. Dit zal pas het geval zijn als de directie niet zorgt voor de juiste of voor tijdige vervanging. Wanneer in dit geval zou blijken dat er geen enkele actie is ondernomen om de KAM-coördinator te vervangen of de taken tijdelijk bij andere medewerkers onder te brengen is dit aanleiding voor een afwijking.

Interne audit

8 Toelichting

Tijdens de laatste controle-audit in december 2006 is het volgende geconstateerd:

Het auditprogramma van 2006 van Keizer diervoeders is niet volledig uitgevoerd. Tevens zijn er een groot aantal audits pas in 2007 uitgevoerd. In de directiebeoordeling van 2006 is geen overzicht van de interne audits of de resultaten opgenomen. In feite wordt er helemaal geen aandacht aan de interne audits besteed.

Op basis van deze bevindingen is in het auditrapport van december 2006 een minor afwijking geformuleerd.

Bij de herbeoordeling van 2007 constateert u het volgende:

'Er is geen (volledig) auditprogramma opgesteld. Ook is niet duidelijk dat bij het bepalen van de auditfrequentie rekening wordt gehouden met het milieubelang van een activiteit of met resultaten van eerdere audits. In de (bijgevoegde) directiebeoordeling wordt net als in 2006 geen aandacht besteed aan interne audits.'

Mede gezien de opmerking van de vorige audit, is dit een major afwijking.

8 Vraag

Wat verwacht u dat het bedrijf u binnen een maand gaat tonen, met andere woorden, welke gegevens heb je nodig om het bedrijf aan te laten tonen dat het systeem van interne audits voldoet aan de norm en voldoende geïmplementeerd is?

8 Gewenste benadering

Ten aanzien van de afwijkingen op het systeem van interne audits wordt verwacht dat het bedrijf de volgende informatie aan de CI kan overleggen: oorzaakanalyse (wat is de reden voor het ontstaan van de afwijking), een gestructureerd en onderbouwd plan van aanpak voor het oplossen van de afwijking, een auditprogramma waarin rekening wordt gehouden met het milieubelang (frequentie van audits op basis van belangrijkheid milieuaspecten), een directiebeoordeling waar interne audits een onderdeel van zijn, voorbeeldrapportages van enkele audits en een reactie op voorgaande audits.

Inkoop

9 Toelichting

In het auditrapport over de herbeoordelingsaudit in april 2008 staat de volgende opmerking: 'Er worden geen duidelijke procedures bijgehouden met betrekking tot belangrijke milieuaspecten van goederen en diensten. Het is niet duidelijk dat over (relevante) milieueisen met leveranciers wordt gecommuniceerd.'

In een toelichting staat in het auditrapport:

'Bij inkoop en logistiek is contact geweest over de aanwezigheid van certificaten ISO 14001. Hierop is verder geen actie gevolgd zoals het vergelijken van milieuaspecten of het informeren van leveranciers over belangrijke milieuzaken van Keizer diervoeders. Met toeleveranciers en transporteurs is niet gesproken over milieueisen/-wensen.

Keizer diervoeders koopt een grote hoeveelheid verpakkingsmateriaal in. Dit betreft bedrukte zakken, dozen, krimpfolie en pallets (zie bedrijfsbeschrijving). Het vervoer van gereed product wordt uitbesteed aan externe transportbedrijven.

9 Vraag

Om te voldoen aan de ISO 14001-norm is het niet voldoende als het bedrijf van zijn toeleveranciers van verpakkingen en logistieke diensten alleen een ISO 14001-certificaat verlangt.

Wat verwacht u dat het bedrijf minimaal heeft gedaan t.a.v. de milieuaspecten van het inkopen van het verpakkingsmateriaal?

9 Gewenste benadering

Een ISO 14001-certificaat geeft geen waardeoordeel over de milieuprestaties of milieubelasting van een product of dienst omdat het een systeemcertificaat is en geen productcertificaat. In dit geval zegt een certificaat daarom niets over het verpakkingsmateriaal of de milieuaspecten van de vrachtwagens van het transportbedrijf of over de milieuaspecten die voor de inkoper of de organisatie van belang zijn.

In de ISO 14001-norm wordt gevraagd de milieuaspecten van goederen en diensten vast te stellen. Keizer diervoeders zal inzicht moeten hebben in de milieuaspecten die aan het verpakkingsmateriaal verbonden zijn. Dit kan Keizer diervoeders doen door zelf na te denken over de mogelijke milieuaspecten van de ingekochte verpakkingsmaterialen en vervolgens bij de leverancier navraag te doen over deze milieuaspecten. Bij het verpakkingsmateriaal gaat het bijvoorbeeld om het gebruikte papier, de wijze van bedrukking etc. Verwacht mag worden dat

Keizer diervoeders de belangrijke milieuaspecten kent en daar bij de selectie van leverancier(s) rekening mee houdt. Afhankelijk van het belang van dit milieuaspect en de mogelijkheid invloed uit te oefenen, kunnen specifieke eisen in de inkoopspecificatie worden opgenomen.

Wet- en regelgeving

10 Toelichting

Tijdens de auditordagen is gesproken over het register wet- en regelgeving van Keizer diervoeders en de procedure 'voldoen aan wet- en regelgeving'. Het register bestond uit een overzicht van van toepassing zijnde wetten en regels met daarbij aangegeven waar deze beschikbaar waren.

10 Vraag

- A Wat is uw oordeel van het register wet- en regelgeving? Hoe luidt een eventuele afwijking? Is de afwijking een major of minor?
- B Tijdens het herbeoordelingsonderzoek op 8 april 2008 zijn de normpunten 4.3.2 (wettelijke- en andere eisen) en 4.5.2 (beoordeling op naleving) niet aan de orde gesteld. Is wet- en regelgeving en beoordeling van naleving volgens u een vast onderdeel van een herbeoordelingsonderzoek en een controle-onderzoek? Wat wilt u in ieder geval geconstateerd hebben bij een herbeoordeling en/of controle?
- C In de procedure 'Voldoen aan wet- en regelgeving' staat opgenomen: 'Periodiek wordt onder verantwoordelijkheid van de kwaliteitsmanager gecontroleerd of aan de (vergunning)eisen wordt voldaan door middel van inspecties en metingen. Rapportages worden, afhankelijk van de afspraken met het bevoegde gezag, direct overlegd of opgenomen in jaarverslagen.'

De kwaliteitscoördinator geeft aan dat het milieujaarverslag het overzicht geeft van de naleving van wet- en regelgeving en het opstellen van het milieujaarverslag moet worden beschouwd als de interne beoordeling van wet- en regelgeving. Om de paragraaf naleving in te kunnen vullen dient namelijk bekend te zijn waar dit wel/niet het geval is. De directie fiatteert het milieujaarverslag voordat dit wordt gepubliceerd. U bekijkt het milieujaarverslag en ziet onder andere het volgende:

- Er worden 14 verschillende afwijkingen beschreven die het bedrijf zelf heeft geconstateerd. Dit betreffen vooral processtorings met geuroverlast tot gevolg en onderhoudsstops die overlast tot gevolg hebben.
- Het bevoegd gezag heeft het bedrijf verschillende keren bezocht. Vooral om over de geurproblematiek te praten.
- Het bevoegd gezag heeft overtredingen van CPR 15-2 geconstateerd. Deze zijn opgelost.
- Voor Wvo is een achttal overtredingen gemeld aan het bevoegd gezag. Verschillende keren overstorten van slib. Deze kunnen niet allemaal worden verklaard.
- Er is een flinke stijging van NOx-emissies door het gebruik van andere kentallen. Deze zijn door een ingenieursbureau bepaald.
- Gedetailleerd cijfermateriaal is opgenomen voor de verschillende emissies en emissiepunten.
- Het energieverbruik is teruggebracht door eigen afvalstromen als brandstof te gebruiken.
- Een groot deel van de voor 2007 voorgenomen milieumaatregelen is niet uitgevoerd en komt terug als milieumaatregel voor 2008.

Vindt u dit een voldoende uitwerking van de eisen in artikel 4.5.2 (beoordeling naleving)?
Zo nee, wat voor een afwijking vindt u dit (major of minor)?

10 Gewenste benadering

- A Het register wet- en regelgeving is niet compleet. Er ontbreken een aantal wetten en regels. Belangrijker is dat er geen relatie is gelegd met de milieuaspecten van de organisatie en dit ook niet in een ander document van het managementsysteem is gedaan. Vanwege het ontbreken van een relatie tussen de wettelijke eisen en de milieuaspecten is het een major afwijking. De afwijking luidt: De organisatie heeft niet voldaan aan de eisen van normparagraaf 4.3.2: niet alle wettelijke eisen passend bij de milieuaspecten van de organisatie zijn geïdentificeerd en er is niet aangegeven hoe de wettelijke eisen van toepassing zijn op de milieuaspecten.

Los van de kwaliteit van het register wet- en regelgeving, is op basis van een overzicht van de van toepassing zijnde wetten en regels niet mogelijk om op een adequate manier de naleving te borgen. In het systeem wordt nergens aangegeven wat de inhoud van de betreffende wettelijke eisen is en op welke manier deze van toepassing zijn op de organisatie. Ook is er niet aangegeven waar bij de naleving of de controle op naleving gelet moet worden.

- B De onderwerpen wettelijke eisen en beoordeling op naleving dient in elke audit (certificatie, herbeoordeling of controle-audit) terug te komen. De diepgang van de audit op dit onderdeel kan wel verschillend zijn. Er wordt tenminste gekeken naar de wijzigingen in wet- en regelgeving ten opzichte van de vorige audit; hoe de organisatie hiermee om is gegaan en de eigen beoordeling van naleving van wet- en regelgeving. Het is onterecht dat dit onderwerp tijdens de herbeoordelingsaudit niet op het programma heeft gestaan. De auditor dient bij een herbeoordeling een goed beeld te hebben van de werking van alle onderdelen van de norm die met de naleving van wet- en regelgeving te maken hebben. De auditor wil tenminste een indruk hebben of het bedrijf ontwikkelingen en veranderingen in wetgeving volgt en of er een methode is waarmee de organisatie de naleving beoordeelt. Ook wordt gekeken of de activiteiten die het bedrijf in deze methode beschrijft zijn uitgevoerd.
- C In het milieujarverslag is wel een overzicht van afwijkingen opgenomen. De vraag is alleen of deze lijst is gebaseerd op een systematische beoordeling van de naleving of een min of meer op toeval gebaseerde lijst is. Uit het systeem blijkt niet dat er een methode is voor het beoordelen van naleving waarin onder andere aandacht wordt besteed aan de frequentie waarmee de naleving wordt getoetst en er een oorzaakanalyse is bij geconstateerde afwijkingen. Vanwege de afwezigheid van een systematische beoordeling wordt deze afwijking beoordeeld als een major afwijking.

Directiebeoordeling

11 Toelichting

In de stukken van Keizer diervoeders treft u de procedure 'Beoordeling kwaliteits- en milieumanagementsysteem' aan en daarnaast het concept van de directiebeoordeling 2007 zoals deze beschikbaar was op 7 en 8 april 2008 tijdens de audit van de CI.

Keizer diervoeders is een e-MJV-plichtig bedrijf. Dit betekent dat op 31 maart het elektronisch milieujarverslag van de organisatie moet zijn ingediend. Het e-MJV bevat onder andere emissies

naar lucht, gegevens over energie, water, afval en lokale thema's. Daarnaast nog een beschrijvend deel als toelichting op de cijfers. Ook de plannen voor 2008 zijn in het milieuverslag opgenomen.

Op 7 en 8 april 2008 voert u een audit uit bij het bedrijf en constateert dat het bedrijf wel voldoet aan de verplichtingen betreffende het e-MJV, maar nog geen directiebeoordeling heeft uitgevoerd.

11 Vraag

- A Wanneer moet volgens u bij Keizer diervoeders een directiebeoordeling uitgevoerd zijn? Vindt u dat deze in de tijd afgestemd moet zijn op de publicatie van het e-MJV-traject?
- B Ten aanzien van de directiebeoordeling concludeert u dat dit niet volledig voldoet aan de ISO 14001. Wordt de afwijking anders wanneer u weet dat ook bij de controle-audit, gehouden in december 2006, een vergelijkbare afwijking is geconstateerd ten aanzien van de directiebeoordeling? Zo nee, waarom niet en zo ja, wat is de consequentie hiervan?

11 Gewenste benadering

- A De norm stelt geen eisen aan het moment waarop een directiebeoordeling wordt uitgevoerd en wat de samenhang is met een eventueel milieujaarverslag. Dit neemt niet weg dat het bedrijf in het systeem duidelijk moet maken hoe de directiebeoordeling en het milieujaarverslag samenhangen en hoe de verantwoordelijkheden voor de besluitvorming liggen. Zeker in dit geval waar het door de overheid verplichte jaarverslag een evaluatie en doelstellingen bevat. Het meest logisch zou zijn beide te combineren. Dit is echter geen vereiste.
- B Nee, de afwijking wordt in dit geval niet anders. Uit de documentatie blijkt dat het proces voor uitvoering van een directiebeoordeling niet goed functioneert. Verder ontbreken er een aantal onderdelen in de directiebeoordeling. De afwijking wordt door deze constatering een major afwijking en zou ook bij een eerste afwijking op dit onderdeel een major zijn geweest.

Eindconclusie herbeoordeling

12 Toelichting

In het auditrapport van de herbeoordeling in april 2008 staan geen major afwijkingen. Wel zijn verschillende minor afwijkingen geformuleerd:

- 1 Het toepassingsgebied van het milieumanagementsysteem is niet duidelijk gedefinieerd in de systeemdokumentatie.
- 2 Het overzicht van milieuaspecten past niet geheel bij het toepassingsgebied. De procedure om te bepalen welke milieuaspecten significant zijn is niet afdoende ingevoerd en bijgehouden.
- 3 Het is niet duidelijk dat bij het vaststellen van doel- en taakstellingen rekening gehouden wordt met wettelijke en andere eisen, belangrijke milieuaspecten, technologische mogelijkheden, financiële en zakelijke eisen en gezichtspunten van belanghebbenden. Het is niet duidelijk welk programma (milieujaarplan) is vastgesteld om de doelen te bereiken.
- 4 Er is geen (volledig) auditprogramma vastgesteld. Ook is niet duidelijk geborgd dat daarbij rekening wordt gehouden met milieubelang en resultaten van eerdere audits.

- 5 De inbreng voor de directiebeoordeling is niet volledig. Aanbevelingen voor verbetering zijn niet besproken. Uit de beoordeling blijkt niet duidelijk dat veranderingen van het managementsysteem mogelijk zijn.
- 6 Er worden geen duidelijke procedures bijgehouden met betrekking tot belangrijke milieuaspecten van goederen en diensten. Het is niet duidelijk dat over (relevante) milieueisen met leveranciers wordt gecommuniceerd.

De auditor concludeert in de rapportage dat:

- De documentatie van het managementsysteem in overeenstemming is met de normen en voldoende structuur geeft om de implementatie en het onderhoud van het managementsysteem te ondersteunen.
- De organisatie een effectieve implementatie, effectief onderhoud en effectieve verbetering van haar managementsysteem heeft aangetoond.
- De organisatie niet heeft aangetoond een register te hanteren waarmee haar significante milieuaspecten voldoende zijn vastgesteld.
- De organisatie niet heeft aangetoond milieudoelstellingen vast te stellen en te volgen en onvoldoende heeft aangetoond daarvan de voortgang te bewaken.
- Het interne auditprogramma niet volledig is ingevoerd en dat dit onvoldoende een effectief middel is gebleken voor het handhaven en verbeteren van het managementsysteem.
- Het proces van de directiebeoordeling onvoldoende in staat is gebleken om te bewerkstelligen dat het managementsysteem voortdurend geschikt, passend en doeltreffend is.
- Tijdens de audit is gebleken dat het managementsysteem in overeenstemming is met de normen.

12 Vraag

- A Wat is uw advies bij een controle-onderzoek en bij een herbeoordelingsonderzoek? Is er een verschil? Hoe lang krijgt het bedrijf de tijd voor het aanleveren van deze informatie en wordt het certificaat in de tussentijd geschorst?
- B Het milieumanagementsysteem van het bedrijf voldoet niet aan de eisen van de norm, wat moet het bedrijf doen/aanleveren om voldoende aantoonbaar te maken/om aan te tonen, dat het systeem wel geschikt is voor certificatie?
- C Waar voert u de beoordeling van de geleverde informatie uit, op locatie of op kantoor?

12 Gewenste benadering

- A Er is geen verschil in afwijkingen bij een controle- of een herbeoordelingsonderzoek. In dit geval voldoet het managementsysteem van het bedrijf op een aantal cruciale punten niet. Dit betekent dat het bedrijf tijdens een audit een of meerdere major afwijkingen krijgt. De major afwijkingen moeten binnen een met de CI afgesproken periode worden opgelost. Bij hercertificatie wordt het nieuwe certificaat niet verlengd totdat deze afwijkingen zijn opgelost. Bij een controle-onderzoek moet het bedrijf de afwijkingen binnen de afgesproken termijn oplossen. Indien dit niet gebeurt zal de CI het proces voor het schorsen van het certificaat in werking zetten.
- B Aangezien de afwijkingen zowel documenten van het managementsysteem betreft (zoals procedures) als output documenten (onder andere directiebeoordeling, auditprogramma, auditrapportages, register milieuaspecten en overzicht wettelijke eisen) wordt van het bedrijf verwacht dat beide soorten documenten, afhankelijk van de geschreven afwijkingen,

worden geleverd. Het bedrijf moet met de documenten voldoende aan kunnen tonen dat het managementsysteem functioneert.

- C Gezien het aantal en de aard van de afwijkingen zal een beoordeling op locatie plaats moeten vinden.

Meer informatie

Vragen?

Heeft u naar aanleiding van dit verslag nog vragen? Neem dan contact op met:

SCCM
Postbus 18505
2502 EM Den Haag
Telefoon: 070 – 362 39 81
Fax: 070 – 363 50 84
info@sccm.nl / www.sccm.nl